

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. XXXIV. Cap. 3. de Pœnis. Cap. 48. de Sententiis Excommunicat. Cap.
14. de Officiis Judicis delegati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

candi de negotiis, in quibus ea necessaria est. Doctrina hæc FAGNANO præbet occasionem discutiendi penitus ea, quæ spectant interpretationem Concilii Tridentini. Juxta Nationis suæ præjudicia, opinatus est, Concilium esse opus Pontificis, eumque in hac opinione corroboravit Bulla PII IV. qui suæ Sedi reservavit ejus Concilii interpretationem. Sic imbutus expositionem illius Bullæ exequitur, cujus summam jam dedimus, ubi de *Glossis* agebamus. Hic tantum agemus de sensu *cap. 2. Sess. XXV. de Refor.* quod Autor laudat, ad probandum, Pontificem non potuisse interdiceri Professoribus sive in Theologiâ, sive in Jure Canonico expositionem Decretorum Concilii, in eorum Prælectionibus. Ejus disputatio circa hoc à *num. 99.* usque ad finem, convincendi vim habet; quam enim verisimilitudine diceretur, Pontificem abstulisse Professoribus id, quod iis Concilium tribuit. Porro, evidens est Concilium præcipere Doctoribus Universitatum, ut doceant id, quod definivit & statuit, postquam suos Canones & Decreta sua acceperint. Nec refert Concilium videri Decretum suum erga Doctores restringere ad ea, quæ sunt Catholica Fidei, ea quæ sunt *Catholica Fidei doceant & interpretentur*, & proinde Decretum illud spectare solum Professores in Theologiâ: nam talis expositio hujus loci maxime violenta esset, sive quia præceptum generale est, omnibusque Regentibus convenit, qui Fidem Catholicam Discipulos suos docere tenentur; sive quia Concilium præceptum suum exponit his verbis, *ad eorumque normam*, relativis ad præcedentia, *Canones & Decreta*, sive denique, quia si Professores in Theologiâ tenentur interpretari Definitiones Concilii Tridentini, Professores in Jure Canonico pariter teneri debent ad docendum Decreta Reformationis, & consequenter, ad ea interpretanda; cum hæc Decreta sint pars eorum, quæ ab Universitatibus accipienda erant, ut ab eorum DD. & Professoribus docerentur. Hæc ultima ratio præcipue urgetur ab Autore, qui idcirco ostendit connexionem scientiarum Juris Canonici & Theologiæ, quæ circa commune objectum versantur, ita, ut hæc speculationi inhereat, illa, ad proximum transeat; hæc tradat principia, quæ illa applicat: unde fit, ut illa huic subordinata sit, sicut Medicina Philosophiæ & Musica Arithmeticæ. Autor sibi objicit Leges ad rem non pertinentes, quoniam vetat, ne publicè in questionem vocentur ea, quæ definita sunt, ne turbæ nascantur.

Cæterum Autoris specialiter intererat, ut affirmaret, licere iis, qui Juri operam dant, interpretari Concilium ad observandas mutationes, quas in Jure Veteri induxit, & annotanda ea, quæ specialiter confirmavit; ejus enim Commentarius ex majore sui parte videtur ex his observationibus constare.

CAPUT XXXIV.

Caput 3. de Penis. Caput 48. de Sententiis Excommunicationum. Caput 14. de Officiis Judicis Delegati.

FAGNANUS in hæc Capita exponit *cap. 3. Sess. XXV. de Refor.* spectans Excommunicationem, ideoque illa hic jungimus; seorsim tamen ejus Doctrinam circa singulos Textus exhibebimus, unice curando hic, quod spectat interpretationem Decreti Concilii.

Prior illorum Textuum vetat, ne Judices Episcopis inferiores pœnas pecuniarias sententiâ suâ imponant ad coercionem Clericorum & Laicorum. In hoc saltem Autor præcipue immoratur, discutiensque ex Jure Communi, an Judex Ecclesiasticus pœnas pecuniarias statueret posse in materiâ Criminali, observat, posse. 1. Cum id Jure cavetur. 2. Cum facultatem habet dispensandi ab aliis pœnis Jure constitutis. 3.

Cum Jus nullam præscribit, Judicique electionem relinquit. Tum quaerit, an Episcopus ejusmodi pœnas adversus Laicos à se in temporalibus independentes, decernere possit, maxime post *cap. 3. Sess. XXV. de Refor.* relativisque variis Canonistarum veterum & recentium opinionibus; quarum observat majorem partem esse negativam, ex iis autem, qui affirmativam tuentur, quosdam existimare, quod licet Episcopus ejusmodi pœnas statuere possit, earum tamen executionem Judici Sæculari mandare debet; contendit, nullum, post laudatum Concilii Decretum, dubium superesse, quin Episcopus utrumque valeat, idque probat. 1. Ex fine Decreti, quo positum fuit mederi prævo usui Censurarum, quas Judex in Civili, sicut in Criminali adhibebat, priusquam aliis Juris remediis uteretur; scilicet executione reali, possessione mobilium, punitione personali, privatione Beneficiorum. 2. Ex his verbis, *etiam Laicos*, quæ disertè declarant, hanc Episcopi facultatem Laicos comprehendere. 3. Ex occasione Decreti, quæ fuit requisitio Principum, qui commoti à malis enixè rogaverunt, ut alia Juris remedia Censuras præcederent, Censuraque subsidiariâ tantum forent; quod probat ex Actis Concilii in Castello S. Angeli asservatis. 4. Ex clausulâ, *per suos proprios, aut alienos executores*, quæ Judici Ecclesiastico concedit libertatem procurandæ executionis pœnarum à se statutarum, aut per seipsum, aut per Judicem Sæcularem. 5. Ex verbis, *propria autoritate*, quæ significant, Judicem Ecclesiasticum eas pœnas aut remedia adhibentem propriâ autoritate agere.

Has probationes discutiendi non est hic locus. Id absolutum est in Tractatu de potestate Pontificis, aut Ecclesiæ erga temporalia; ubi statuuntur principia, ex quibus patet, pœnas pecuniarias, aliasve temporales, quos ferre potest Ecclesiæ, inniti tantum permissioni Principum, ad quos pertinet quidquid temporale est.

Occasione conditionum *cap. 48. de sentent. excomm.* requisitarum, ut Excommunicatio Canonica sit, disputat FAGNANUS de iis, quas præscripsit *cap. 3. Sess. XXV. de Refor.* observatque, illud requirere tantum duas Monitiones, nec exigere, ut personales sint, sed, ut fiant per Edicta publica. In materiâ Civili oportet, ut Reus adversus Judicem sit contumax; in materiâ Criminali, præter contumaciam, oportet, ut criminis gravitas pœnæ gravitati respondeat: denique, Excommunicatio subsidiaria esse debet. Deinceps refert, Congregationem Concilii declaravisse, Excommunicationem neglectâ hæc formâ latam non esse nullam, sed tantum injustam. Postquam dixit materiâ Excommunicationis notionem ad Judicem Ecclesiasticum pertinere, ideoque non licere Magistratui de eâ satagere, sive vetando, ne feratur, sive jubendo, ut lata revocetur, narrat quod, cum Senatus Dolensis vetuisset Judices Ecclesiasticos procedere ad executionem Judicii sui per sententiam Excommunicationis sine Arresto Curie, quod declararet locum non esse executioni reali, neque personali, id, inquam, vetuisset juxta requisitionem Procuratoris Generalis, qui monnerat, Concilium prohibuisse usum Excommunicationis ad executionem sententiarum Ecclesiasticarum, Regemque tam Sancti Decreti gnarum volentemque providere, ut debitam executionem sortiretur, jussisse, ut Judicia Ecclesiastica non obstante Appellatione exequenda, suspenderentur, donec Senatus declaravisset, neutri executioni sive reali, sive personali locum esse; negotium hoc ad Congregationem latum fuit, quæ diligenti tractatu habito, scripsit ad Nuntium, ut Regem admoneret, hoc in capite usurpatam fuisse Jurisdictionem Ecclesiasticam, ad quam solum pertinet notio Excommunicationis; violatam fuisse Bullam in *Genâ Domini*, & incursum Excommunicationem, honoris Dei, salutis animarum, utilitatis Provinciæ & commo-

modi Regii specialiter, cui minus studiose pareretur, interesse, ut revocaretur jussio, cessaretur Arrestum, ac de Registris deleteretur; sin autem Rex se difficilem exhiberet, ei Nuntius declararet, futurum ut Summus Pontifex uteretur potestate spiritali adversus Senatam. Huic narrationi subjicit motiva Decreti Congregationis à Cardinali ALCIATO disposita, superiori expositioni congrua.

Tum 4. proponit quaestiones circa eandem rem: 1. est, an Judex adversus contumaces excommunicationem ferre possit, etsi non appareat ex Actis Processus, neque executionem realem, nec personalem fieri potuisse? & respondet, non posse, idque probat, 1. Ex principio, quòd Judex judicare debeat secundum allegata & probata: 2. Ex praxi non condemnandi in casibus notoriis priusquam judiciales probationes notorietatis confectæ fuerint. 3. Cùm Acta à se invicem pendent, ad ultima descendendi non potest, nisi appareat anteriora præcessisse. Porro, justitia remedium Excommunicationis, ejusque pronuntiatio adversus contumaces, dependent ex adhibitione remedium anteriorum, scilicet executionis realis & personalis: oportet itaque, ut appareat eas fieri non potuisse.

Cùm excommunicatio ad revelationem tendens judiciaria non sit, Concilium non exigit, ut illa aliis Actis judiciariis præcedatur: Excommunicatio, quam fert Judex adversus contumacem solvere recusantem, cùm sit Actus Judicarius, qui pluribus Actibus similibus præcedi debet, oportet ut Judex eam pronuntiare nequeat, nisi ex Instrumentis Processus appareat, ejusmodi Actus factos fuisse, aut fieri non potuisse. Hæc omnia momenta confirmantur per Decreta Congregationis, quæ idem verbis expressis declaravit.

2. & 3. Quaestiones extrà Rómam exigui videntur momenti.

4. Pertinet ad omnes Regiones, & spectat Excommunicationem ad finem revelationis. Quæritur, ad quem pertineat jus concedendi istas Excommunicationes in districtu Prælatorum Jurisdictionem quasi Episcopalem habentium? & respondet, quòd, si Episcopus nullam in eo districtu neque habitualement, neque actualement Jurisdictionem habeat, tunc recurrendum est ad Pontificem, posito quòd illi Prælati sint immediati Sanctæ Sedis; quòd si Episcopus aliquam habet Jurisdictionem in eo districtu, licet habitualement tantum, veluti si sit Appellatio à Prælato ad Episcopum, in eo casu Episcopus illas Excommunicationes concedere debet.

Autor etiam de hac Excommunicatione, prout à Concilio Tridentino statuitur in *cap. 14. de Offic. Jud. Deleg.* num. 40. usque ad finem, quærit, an Vicarius Generalis Episcopi, aut Capituli, Sede vacante, egeat commissione speciali, ut possit concedere hoc genus Excommunicationis? & refert, Congregationem circa id variavisse, alioque atque alio modo cogitavisse: Denique, quoniam adhuc disceptabatur, Pontificem opinatum fuisse, Vicarium Generalem non indigere commissione speciali, sed commissionem generalem sufficere: deinceps refert, Congregationem consultam circa quaestionem, an Episcopus alii quam Vicario Generali committere possit hanc facultatem? respondisse negative.

Refert præterea, Congregationem definitivè, Prælatum inferiorem Jurisdictionem Episcopalem habentem, etiamsi foret Abbas, ejusmodi Excommunicationes concedere non posse. Concessio illa pertinet ad Pontificem, non verò ad Episcopum Diocesana, neque ad Episcopum viciniorem. Legatus à *Lasere* eam concedere potest. Excommunicatio in formâ, significavit, committi potest Abbati habenti Jurisdictionem spiritualem & temporalem, modò ipsa spectet negotia districtus ipsius.

Hic Concilium *Lateranense III.* prohibet cuicumque conferri aut promitti Beneficia, antequam vacent, ne detur occasio exoptandæ mortis alienæ, & approbetur pactum futura successione, Legibus etiam Gentilibus reprobatur.

Textus hujus affinitas cum *cap. 19. Sess. XXIV. & cap. 7. Sess. XXV. de Reform.* induxit FAGNANUM, ut illos Textus unâ exponeret. Primus ex Tridentinis abrogat Gratias Expectativas, quæ dant occasionem optandæ mortis Beneficiatorum, quorum sperantur Beneficia, quia dant Jus ad primum Beneficium vacaturum in Ecclesiis, ad quas inscribuntur: vetat eas cuicumque dari, sive Collegiis, sive Universitatibus sive Senatibus, sive privatis, etiam sub nomine Indulti, vel ad certam summam, sub quocumque colore. Vetat etiam usum earum, quæ jam concessæ erant, prohibet Reservationes Mentales, Indulta ad conferenda Beneficia, quæ vacabunt in Ecclesiis, aut Monasteriis, ab aliis possessis, etiam Cardinalibus data, & revocat omnes ejusmodi Gratias jam impetratas.

Hæc verba *quæcumque Gratia ad vacatura &c.* olim visa sunt comprehendere primas preces Imperatorum, quæ dant jus ad Beneficia Collatorum, ad quos diriguntur; ideòque consultata fuit Congregatio Concilii. Hac diligenter agitata difficultate, eam ad Pontificem detulit, qui declaravit, eas non contineri sub Decreto Concilii. Ratio præcipua fuit, quòd abrogatio aut revocatio Gratiarum, cùm sit res odiosa, maxime si concessæ fuerint Principibus, quibus vulgò dantur sub titulo oneroso, velut præmiola servitorum, quibus Ecclesiam juvant, ejusmodi gratias non continet, nisi earum expressam mentionem fecerit: Præterea, Dignitas Principum id etiam postulat, ideòque Concilium Decretum suum extendere volens ad Cardinales, eos nominatim complectitur; unde inferri potest illud, si Imperatores complecti voluisset, expressè declaraturum fuisse. Hac ratione in Gallia utimur ad probandum, illo Decreto, abrogatum non fuisse Indultum Membris Senatûs Parisiensis concessum, quamvis Senatuum expressam mentionem faciat, quippe hoc Indultum concessum fuit Regi, Reges autem, sicut Imperatores non continentur sub Decretis odiosis, nisi nominentur. Alia sunt fundamenta hujus sententiæ, quæ locum habent ergà Universitates, scilicet, quia Decreta ejus Concilii in Gallicanâ Ditione promulgata non fuere, neque hoc Decretum specialiter conversum fuit in Legem Regni, per ullum Edictum Regium, neque per usum, qui semper contrarius fuit. *Cap. 7. Sess. XXV.* disertè reprobatur *Coadjutorias* cum futurâ successione, non solum damnando quidquid continet aliquam hereditariæ successione in Beneficiis umbram, sed etiam eas nominatim Decreto suo complectendo, reservatis iis, quæ cadunt in Episcopatus, aut Monasteria, quas expressè excipit, cùm urgens necessitas, aut evidens utilitas utrorumque eas requirunt. Extrà hos casus vetat, eas cuilibet concedi, *nemini permittantur*: interdictum, quod solum Pontificem spectat, qui solus eas permittebat, sicut prohibitio *cap. 2. laudati*, ubi eadem ratio militat. Ex hac prohibitionem nata est quaestio à FAGNANO proposita, scilicet, an *Coadjutoria* cum futurâ successione Juri communi adversentur, & Decretis Concilii Tridentini. Contrarietatem hanc prolixè demonstrat, & pro Regulâ constanti affirmat, Jus novum ac Vetus has *Coadjutorias* reprobare; multasque rationes ejus prohibitionis affert, ex quibus conficitur, eas tam esse odiosas, quam *Coadjutorias* ad tempus sunt favorabiles; quod ostendit, observando omnia ambarum discrimina.

Quoad exceptionem, eam tuetur, ostendendo, casus